

УДК 821.161.2.09

DOI: 10.31475/fil.dys.2020.11.03

ТАДЕЙ КАРАБОВИЧ,
доктор філологічних наук
(м. Люблін, Польща)

Пробіли між словами, або шляхетна присутність поезії

Відома поетеса української еміграції, Віра Вовк (рік народження 1926), в одному з інтерв'ю сказала, що в її творчому житті існують елементи Провидіння. Поетеса живучи в Ріо-де-Жанейро, під захисними долонями статуї Христа Спасителя, усвідомлювала, що її літературний світ, хоч і переплітається з післявоєнною історією Бразилії, належить Україні і українській літературі. Така

парадигма давала поетесі силу творити справжні літературні шедеври. Занурена в рідну тематику, шукала відповідей на такі запитання епохи, як війна і руїна, еміграція і ностальгія, любов і будова нового життя. Живучи далеко від України, тужила за нею і в тій ностальгії та тuzzi поставали образи чистого серця. В такому ключі поетеса творила вдумливі вірші, прозу, драматургію і оповідання. А втім її супроводжувала думка, що образи тотожні зі споминами та ностальгією, не вибудовують справжнього поняття про людину. Тому поетеса відкликувалася у творчому дискурсі до ідеалістичних символів, знаючи про те, що ідеалізм як філософське поняття, веде до модернізму та абстрактності в літературі. Такі були настанови її ровесників, поетів Нью-Йоркської групи, поглибити ідеалізм в творчості, після жорстоких подій Другої світової війни.

Ключові слова: Віра Вовк, українська література, поезія, еміграція, ностальгія.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Творчість Віри Вовк заслугоує на глибоке літературознавче вивчення. Ідеалізм, як літературний принцип завжди керував творчими пошуками поетеси, тому парадигма її таланту має елітарний характер. І хоча ідеалізм є філософським поняттям, його об'єктивні і суб'єктивні напрями, можна з літературознавчої точки зору, сміливо віднести до творчого дискурсу Віри Вовк. Поетеса протягом довгої літературної дороги, завжди жадала від себе поглибленого осмислення дійсності. У всьому Віра Вовк намагалася бути вірною своїм принципам, винесеним з рідної домівки, школи і університету. Можливо, це звучить надто застаріло, але так заявленій науковій проблемі перед нами чіткіше постає портрет поетеси, яка в житті мала нагоду бачити неймовірно багато, пережити різні епохи і світові зрушення.

Аналіз досліджень і публікацій... В даній статті, з огляду на саму наукову тему про пробіли між словами, тобто незаповнене місце між словами, або рядками, для доповнення їх власною уявою читачем нині і читачем завтра, а також в нових літературознавчих конфігураціях вчених у майбутньому. Тому у статті розглядаються історичні дослідження Михайлини Коцюбинської і Олександра Астаф'єва. Багато уваги приділяється дослідженням Лариси Залеської Онишкевич і Тадея Карабовича. До їх літературознавчих досліджень, додаються наукові відкриття Віталія Мацька та Надії Гаврилюк, Юлії Григорчук і Ольги Смольницької.

Формулювання цілей статті... Мета статті – проаналізувати на вибраних прикладах твору Віри Вовк, як глибоку філософську

присутність поетеси в українській поезії ХХ ст.

Виклад основного матеріалу... Шляхетну та ідеалістичну присутність поезії у ХХ ст., позначеному війнами та жорстокістю, можна порівняти з кораблем, що пливе бурхливим океаном. З іншого боку, поезію не слід порівнювати з реальністю, оскільки ці дві якості, незважаючи на паралельне існування, виникають не з одного ментального стовбура. Світом поезії керує містика з її похідними, тоді як реальністю життя володіє всюдисуще існування, в якому елементи поезії не завжди враховуються. І все ж поезія прагне виразити існування, будучи своїм змістом свідченням складності людського серця. Поезія відображає людські душевні пристрасті, такі як: щастя, кохання, чи емоції. Однак поезія нагадує водночас огорнутий бурею океан загалом, особисте мислення поета, а потім – і особистий досвід окремих його геніїв. Отже, з одного боку, аерографічні малюнки з печери Ласко в Аквітанії, а з іншого – міфічна поезія Сапфо. У такому уявному світі символів та скляних куль існує творчість відомої поетеси Віри Вовк. Можливо, хтось скаже, що це нереально, тому що малюнками з Ласко керує зооморфний мотив мисливства, а поезією Сапфо душевні емоції. Творчість Віри Вовк народила реальність ХХ ст., де поетеса була позбавлена рідної України, лишалася емігранткою та живе у вигнанні [5. с. 391-452].

Чи існують паралелі між давнім минулим і творчістю Віри Вовк, як символу продовження поетичного слова? У цьому запитанні, мабуть, буде просочуватися правда трансцендентності. Бо у печерних малюнках Ласко і в античній поезії, так і в творчості Віри Вовк, емоції – як стан людського піднесення, дуже схожі. Вони з'єднуються і летять всесвітом людської душі, щоб виразити її образ. З емоцій народжується поетичне слово, яке виходить далеко за обрій. Тому творчість Віри Вовк, змогла поетичною мовою символів, розплутати найскладніші вузли. Це стосується її прозових творів, драматургії, а не лишень поезії. Творчість протягом довгого життя, хоч і зазнавала змін, не міняла її головної суті. Авторка прагнула повідомити, про джерело власного натхнення. Розказати про свої роздуми, щоб поезія, незважаючи на внутрішню містику та абстрактні надра, виражала емоції серця. Це здається настільки складним, тому міміка поезії Віри Вовк містить трансцендентну істину, а втім – особисті пристрасті. При цьому вона виражає лишень себе і відповідає тільки за себе. Її індивідуальний код базується на парадигмі досвіду, а сильний патріотичний елемент визначає почуття прив'язаності до місця народження. Це Аркадія карпатських гір і гуцульської міфології, де пливе рвучкий Черемош. Це також предки, діди і прадіди, які були священниками Греко-

католицької церкви, і їх дружини, бабусі Віри Вовк, віддані слугині сімейного вогнища. Проте ці координати визначаються міфічним дискурсом, адже життя поетеси реалізувалося в еміграції. Воно виповнилося серед чужинських світів Німеччини і Бразилії – далеко від рідної України [5. с. 391-452].

Батько Віри Вовк, Остап-Михайло Селянський, закінчив Медичний університет у Празі, нострифікував лікарський диплом у Познані і деякий час залишався особистим лікарем митрополита Андрея Шептицького у Львові. Тоді маленька Віра мешкала з батьками в митрополитських палатах собору св. Юра. Мати майбутньої поетеси Стефанія-Марія Селянська (Звонок), яка безмежно любила Гуцульщину з її чарівною природою, за освітою була археологом, за фахом вчителькою. Віра народилася в рідному домі матері, у Бориславі, 2 січня 1926 року, коли молоде подружжя Селянських приїхало святкувати Різдво до батьків Стефанії-Марії. Хрещеним батьком Віри Вовк був митрополит Андрей Шептицький. Маленькою дівчинкою поетеса навчалася у найкращій українській гімназії у Львові, а згодом – в Дрездені. Вона була зачарована світом гуцульських вірувань та відвідувала своїх бабусь і дідусів, які некритично дивилися на свою онучку і дозволяли їй робити все. Тож відбувалася зустріч з мольфарами, феями та надприродними силами Карпат, хоча церква була під рукою та охороняла від язичницьких звичаїв. Це також спільно з подругою дитячих років, майбутньою художницею Зоєю Лісовською було лазіння по деревах. Це було притаманне для гуцульських хлопців, а не доньки відомого в тій околиці лікаря. Живучи з батьками в Кутах, поетеса любила ходити до Черемоша, де одного разу загубила медалик від Першого причастя. Згодом у своїй поезії, вона шукала його після багатьох років у зворушливому вірші «Медалик Богородиці Неустанної Помочі». Себто все, що з точки зору пам'яті було міфом, було ретельно записане в книзі життя і, в поезії:

Медалик срібний, скарб великий,
Я-дитина
В нарінні Черемошу
Загубила.

У баби в гостях, я щорічно
Знов шукала
У нарінку того медалика
Там де загата.

І як повернуся сьогодні,
Мов на прощу,
Шукатиму його знов у нарінку
Черемошу.

Вірш «Медалик Богородиці Неустанної Помочі» зі збірки «Розарій до Богородиці» (2020) [На підставі е-листа до автора статті, з травня 2020 року].

Доля щасливої родини не склалася доброзичливо. З початком війни, боячись арешту, батько вирішує таємно залишити Львів, захоплений у вересні 1939 р. радянською армією. Бачачи арешти української інтелігенції та їх депортації до Сибіру, Остап Селянський відважується на втечу зі сім'єю до Дрездена, де отримує роботу хірурга в Дрезденському інституті патології. Тут він трагічно гине 13 лютого 1945 року разом із пацієнтом та персоналом під час медичної процедури, коли відбувся наліт союзників на Дрезден. Віра Вовк, якій було 19 років, чудом вижила під час бомбардування. Вона сховалася в історичному саду Дрездена Гроссер-гартен. Цей потужний ботанічний сад був заснований у 1676 році принцом Саксонії Йоганном-Георгом III Веттином. Чудовий сад і бароковий палац залишалися найбільшим розважальним комплексом у німецькій міській архітектурі. Знищення Дрездена, смерть батька за три місяці до кінця війни, кардинально змінюють долю Віри Вовк. Буквально на другий день після руйнування міста союзниками, поетеса та її матір були примусово евакуйовані до Швабії. У повному хаосі та поразці Німеччини в останні місяці війни, вони дивом потрапляють до міста Тюбінген в окупаційній зоні союзників. Завдяки турботі, знайомого їм, видатного богослова проф. Теодора Мартіна Вільгельма Штайнбюхеля (1888-1949) [7], з Тюбінгенського університету Еберхарда Карла, Віра Вовк вивчає германістику, славістику та музику (1945-1949). У 1949 році, після смерті проф. Теодора Штайнбюхеля, вони разом із матір'ю, вирішують покинути Німеччину і виїхати до Бразилії. Морський круїз пасажирського судна з порту Гавр у Франції, до Ріо-де-Жанейро тривав три тижні. Це була найдовша мандрівка поетеси у невідомість в тісній каюті судна. В своєму житті поетеса здійснила ще дві такі подорожі кораблем до Бразилії, з Гамбурга та з Нью-Йорку. Це було тоді, коли вона студіювала в Мюнхені і США. Пізніші подорожі Віри Вовк до Європи в 1960-х роках вже здійснювались на літаках [5, с. 391-452].

Віра Вовк, коли натхнення володіло її творчістю, додала особисте минуле, надаючи літературній фікції своїх творів, міфічну функцію.

Для поетеси визначальним фактором життя була поезія з її духовним змістом, подібна до річки дитинства, або карпатських легенд. Говорячи про це, я маю на увазі її Гуцульщину, міфологізовану живописцями і поетами. Напівприватну територію самої Віри Вовк, де вона чудово знала цей куточок світу з власного дитинства. У зрілому віці вона пережила еміграцію, яку не слід недооцінювати, бо на віддалі від малої батьківщини, посилювалася її ностальгія за Європою та відчуття самотності. Живучи в Ріо-де-Жанейро, поетеса сумувала за Україною і жила спогадами про неї. З роками почала за всяку ціну організовувати поїздки до Львова та Києва. Особливо це стосувалося 1960-х років, коли залізні завіси і цензура визначали азимути життя у Східній Європі. Отже, в творчості Віри Вовк можна простежити багато сентиментальних елементів та віднесень до минулого. Поетеса намагалася збагнути деталі існуючої української дійсності. Шукала серед нових ситуацій дисидентів та української інтелігенції, поневоленої системою. Такий стан пошуків правди надавав їй творам поліфонічності і ставив до ряду дисидентів та в'язнів совісті. У житті поетеси було суттєвим те, що, пов'язуючи себе з долею в'язнів сумління, вона перекладала їхні вірші португальською мовою. У той час в Ріо-де-Жанейро вона заснувала дві видавничі серії «Вертеп» і «Писанка». Її друзями стали Григорій Кочур, Михайлина Коцюбинська, Ігор Калинець, Василь Стус, Микола Воробйов, Галина Севрук. Відвідуючи Київ, любила заходити до помешкання відомої акторки Ірини (Орисі) Стешенко, у якої в 60-х рр. відбувалися літературно-мистецькі зустрічі, які називалися салонами [5. с. 391-452].

Поетеса, вихована в церковних традиціях, використовувала в своїй поезії елементи віри предків. Вона пов'язувала їх із чужим світом, в якому їй довелося жити і працювати. В такій літературній парадигмі бачила певну когнітивність, зберігаючи при тому свій внутрішній світ. Намагалася пізнати зовнішні елементи дійсності, з якою постійно зустрічалася. Тільки її церковні ритуали, які пам'ятала з дитинства, почали виконувати ширшу функцію. З рідною традицією, як образом душі, почала звертатися до інших. Особливо це стосується її поезії, де символіка церкви явно ставала міфічним елементом. Бо як збагнути літургійну традицію свята Йордану з освяченням води на Черемоші, в декораціях снігу та морозу, з вирізаним з криги хрестом на річці. І зовсім поруч благочестивих учасників ритуалу, які купаються у крижаній воді. Зима для мешканців Бразилії означає карнавал у Ріо-де-Жанейро і залишається даниною тілу, виражаючись у запальному вуличному танці. Існування в поезії іншого світу, такого відмінного від того, де живеш, також означало своєрідність. У інтелектуальному світі

Ріо-де-Жанейро, поетесу цінували за цю оригінальність і кожен її нову літературну пропозицію належно оцінювали.

Живучи в Ріо-де-Жанейро, біля воріт Атлантичного океану, його південної частини, під захисною тінню статуї Христа Спасителя – Крісто Редентор – поетеса усвідомлювала, що її доля переплітається з долею Латинської Америки. Зрозумівши дар захисту від вогню війни, Віра Вовк згадувала українське минуле і жила рідними символами. У творчому дискурсі говорила про тяжке становище українського емігранта, покинутого напризволяще, який попри все зберігає свою рідну культуру. Тому порівняла статую Крісто Редентор на вершині гранітної гори Корковадо з найвищою дзвіницею України – Великою дзвіницею архітектора Йоганна Готфріда Шеделя (1680-1752) періоду 1731–1744 рр. з Києво-Печерської лаври. Завдяки такому синтезу, поетеса об'єднала християнські символи України і Бразилії, давши їм нову догму у власній поезії. Коли була маленькою дівчинкою, її захищали молитовні звуки уявних дзвонів Великої дзвіниці з Києва. Тоді ще поетеса не уявляла, що мандрівницею знайде притулок аж під горою Корковадо із захисними долонями Христа Спасителя. Вперто будувала свій приватний скит, щоб відновити власну літературну ідентичність та передати поетичне мислення новим поколінням. Серед зруйнованого повоєнного світу, це видавалося неможливим. Присутність Віри Вовк на мапі української поезії набула індивідуальних рис і давала надію, що поезія дійсно спроможна врятувати світ. Надія на Провидіння стала частим літературним мотивом поетеси. Свідомо пишу слово Провидіння з великої літери, бо Віра Вовк була науковим співробітником Католицького університету Святої Урсули в Ріо-де-Жанейро, а отже глибше розуміла християнські настанови. Водночас її долею керував дискурс слова, тому її поетичне натхнення в університетській роботі розглядали крізь призму поезії. Бо хто, як не поет, має право на трансцендентні і, напівказкові ключі, але й на справжні погляди про сьогоднішній день. Згадаймо, наприклад, романтиків, які ставили свої твори перед воротами про відродження та за національну боротьбу. Взагалі романтизм був зразком для поетеси, особливо її національний пророк Тарас Шевченко (1814-1861).

Джерелом поезії для Віри Вовк стала філософія українського бароко, піднесеність ідеї романтизму та модернізму кінця XIX ст. Поетеса також черпала натхнення з літератури XX ст., з поезії Павла Тичини та Богдана-Ігоря Антонича. Вважала, що ці поети, ще не усвідомлені до кінця поколіннями і не піддані сакралізації. Тому для Віри Вовк доречно було особисто визначити поезію XX ст., надати їй

міфічних рис і поєднати з улюбленими гуцульськими мотивами. Це було посилення до джерел поезії і до власного літературного середовища. Основним викликом було віддати належне своєму часові і передати літературними творами свою епоху. Ровесниками були тоді поети неформального об'єднання – Нью-Йоркська група. Це було літературне коло молодих українських письменників, які в 1959 році в Нью-Йорку створили власний мистецький Парнас. Але це також латиноамериканські, португальські та іспанські поети, яких Віра Вовк знала особисто і перекладала їх твори українською мовою для щорічника «Нові поезії» (1959-1971). Щорічник виявився справжніми літературними жорнами, де перемелювалося борошно елітної української еміграційної поезії.

Ключем до розуміння поезії Віри Вовк є її драматургія. Як сказала поетеса в одному зі своїх інтерв'ю, її перші сценічні спроби виростають з дитинства. Тоді вона, разом з Зоєю Лісовською грала ролі у драматичних виставах на деревах, куди вони вибиралися. Сценою були розлогі стовбури старовинних дубів у дворі її діда священника Григорія Селянського з Рожнова. За їх виставою спостерігали кури, дідові песики та далека територія гірського краєвиду Гуцульщини з річкою Черемош. У період зрілої творчості цей віддалений простір щемливого спогаду, стане міфічним тлом її п'єс і театральних дійств. Одним з її найяскравіших творів, залишається сценічна драма під назвою «Смішний Святий». Віра Вовк через сміливий зміст драми не наважилася видавати її окремою книжкою. Опублікувала твір в літературному періодичному виданні «Слово» (1968), Об'єднання українських письменників в екзилі. У цій драмі авторка розповідала про життя монастиря, загубленого в гірській місцевості, оточеного пустелею та оборонними стінами. Попри пустелю, ченці однак не могли мирно молитися, бо їх спокушували жінки. Таке здавалось би просте повідомлення про психоаналіз додатково порушувала картина, захована на горищі монастиря. Це була робота Поля Гогена (1848-1903) «Вагіне». На картині була зображена напівголена молода жінка з Таїті, що лежить на пляжі. Роль картини на горищі монастиря мала також еротичне підґрунтя, оскільки дівчина з картини спокушувала ченця, який був ключником монастирського горища. Так бачений зміст твору, стосується спокуси Христа під час молитви у пустелі. В богословській передачі – спокуса займає антропологічне місце в житті кожної людини, бо кожен спокушається. Таким чином поетеса говорила, що спокушення – це, немов тінь, яка йде за людиною у різних життєвих ситуаціях. Ця тема була розроблена каталонським художником Сальвадором Далі (1904-1989). У 1946 році митець

намалював вражаючу картину під назвою «Спокуса святого Антонія». Художник зобразив на ній святого Антонія Великого (Авву), єгипетського подвижника, якого в пустелі спокушували демони. Вони поставали перед ним у вигляді оголених жінок і демонічних постатей. Пізніші дослідники, зіставили тему картини Сальвадора Далі з теорією психоаналізу Зигмунда Фрейда, і, особливо, з еротизмом, який він пояснював через символи снів. Можна припустити, що твір Віри Вовк «Смішний Святий», створений після вражень від картини Поля Гогена на межі психоаналізу, перегукується з дискусією щодо роботи Сальвадора Далі, придбаної престижними Королівськими музеями витончених мистецтв у Брюсселі [2, с. 21-60].

Важливим літературним надбанням Віри Вовк є її поезія. Вона незмінно супроводжує авторку протягом усього життя. Іноді поетеса ховається за долею героїв її віршів, як у збірці «Жіночі маски», а іноді в уявному антропологічному просторі, як у п'єсі «Смішний Святий». У поетичній книзі «Жіночі маски» Віра Вовк запропонувала історію жінок, починаючи від античності і закінчуючи сучасністю. Цей значущий дискурс про життя жінок, створений в українській літературі, є важливим поетичним фактором. Зміст книги, зануреної в історичну фантазію, залишається чудовою нагодою відчутти багатогранні знання їх авторки. Літературознавці, у змісті цієї збірки, навіть почали дошукуватися феміністичних мотивів. Адже фемінізм став модним дискурсом у світових літературах другої половини ХХ ст. Збірка Віри Вовк залишається елементом великої літературної фантазії не тільки її авторки, але і всієї світової літератури, де підкреслюється роль жінки в побудові людської цивілізації. У «Жіночих масках», присутні легендарні українки, возвеличені своїми подвигами в княжих літописах та хроніках. Це важливий елемент міфічного простору української нації та її історичної ідентичності. Деякі героїні творів Віри Вовк, насправді є героями літературних творів. Це Роксоляна, Маруся Богуславка, чи Катерина з романтичної поеми Тараса Шевченка «Катерина» (1838). Виходячи з опису долі жінок, поетеса каже, що не історична правда, а філософський простір керує поезією. Водночас авторка не порушує жодних естетичних канонів, бо завдання поезії – перенести власні почуття на індивідуальний зміст літературного твору. Сакралізація фантазії стає ширшим елементом вигадки, так притаманної для психологічного розуміння літературного дискурсу [3, с. 5-33].

Збірка «Жіночі маски», містить також польські мотиви, пов'язані з легендою про краківську Ванду, яка, не бажаючи виходити заміж за нелюбого принца, кинулася в темні води Вісли, що протікають поблизу

Вавеля. Мова про героїню твору «Ванда», яка була, дочкою володаря Крака. За польською легендою він заснував місто Краків, історичну столицю Польщі. В тому контексті, твір можна сприймати по-іншому. Віра Вовк переїздила через Краків під час лихоліття війни, потім відвідувала це місто з Зоєю Лісовською у туристичній подорожі Європою. Карбувалися та схрещувалися тоді образи з воєнного періоду і сьогодення. Уреальнювалася у поетичній візії легенда, де жіноча доля Ванди, відкриває несправедливість життя:

весільне зілля – розмарин
розмарин – гірке зілля

цей міст між берегами
буття і небуття
між зрадою й самопошаною
між саном королеви
і вологим ложем

із Вавеля цей стогін дзвонів?
стій карето!
хочу поглянути ще раз
у люстро Висли
на мій вінок із розмарину
на мій серпанок з мряк надірчих
на барву хвиль у моїх очах

бери ріко моя в обійми
це життя
нехай бандерія чужинця
везе в кареті Вандин міт

Вірш «Ванда» з збірки «Жіночі маски» (1993) [1, с. 299].

Висновки... Творчість Віри Вовк – це багатогранна спроба охопити важливі для поетеси світи. Щоб їх визначити, треба було б заглибитися у творчість поетеси з її загальною концепцією динамічного світу. Процес творення літературного простору у Віри Вовк залежить від її натхнення. Поетеса завжди залишалася вірною конкретній літературній умовності, зануреної у загальнолюдовські образи. В емоційній передачі думок, лунало почуття розуміння минулого, передавалися роздуми над історією людської цивілізації. Це видається

універсальним, оскільки авторка говорить про кохання, вірність, жертвовність, чи про добро. Поетичне спілкування з часом у творчості Віри Вовк є її наполегливим заглибленням в українську традицію. Це також її спогади про дитинство, про літературу і про еміграційне життя. Ці творчі компоненти дуже важливі, вони вносять у творчість тепло рідних сторін та ототожнюють малу батьківщину із серцем.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вовк Віра. Поезії. Київ: Родовід, 2000.
2. Вовк Віра. Театр. Київ: Родовід, 2002.
3. Коцюбинська М. Метаморфози Віри Вовк / Вовк Віра. Поезії. Київ, 2000. С. 5-33.
4. Л. М. Л. Залеська Онишкевич. Віра Вовк як перекладач. «Сучасність». 1984 № 6.
5. Л. М. Л. Залеська-Онишкевич. Від Вертепу до крилатої скрипки: Драматичні твори Віри Вовк / Вовк Віра. Театр. Київ, 2002. С. 5-19. Curriculum Vitae Віри Вовк. С. 391-452.
6. Ходацький А. Доктор Селянський. / Переклад Карабович Тадей. Вроцлав: Lena, 2015.
7. Reher-Baumeister P. Existenzialismus und Personalismus in der Philosophie Theodor Steinbüchels. Dissertation. Münster, 1955.
8. Wowk W. Kobiece maski. / Переклад Карабович Тадей. Lublin: Episteme, 2014.
9. Wowk W. Miłosne listy księżnej Weroniki / Переклад Карабович Тадей. Lublin-Hola-Białystok: Prymat 2003.
10. Wowk W. Śmieszny Święty / Переклад Карабович Тадей. Lublin: Episteme, 2013.
11. Virtual library of Ukrainian poetry by the New York group / Режим доступу: http://users.belgacom.net/babowal/wowk_00.htm / 2020-10-20.

References:

1. Vira Vovk. Poetry. Kyiv: Rodovid, 2000.
2. Vira Vovk. Theater. Kyiv: Rodovid, 2002.
3. Kotsyubynska M. Metamorphoses of Vira Vovk / Vira Vovk . Poetry. Kyiv, 2000. S. 5-33.
4. L. M. L. Zaleska Onyshkevych. Vira Vovk as a translator. «Modernity.» 1984 № 6.
5. L. M. L. Zaleska-Onyshkevich. From the Nativity Scene to the Winged Violin: Dramatic Works by Vira Vovk / Vovk Vira. Theater. Kyiv, 2002. S. 5-19. Curriculum Vitae Vira Vovk . Pp. 391-452.
6. Khodatsky A. Dr. Selanskyj. / Translated by Karabovych Tadej. Wroclaw: Lena, 2015.
7. Reher-Baumeister P. Existenzialismus und Personalismus in der Philosophie Theodor Steinbüchels. Dissertation. Münster, 1955.
8. Wowk W. Kobiece maski. / Pereklad Tadej Karabowych. Lublin: Episteme,

2014.

9. Wowk W. Miłosne listy księżnej Weroniki / Perekład Tadej Karabowych. Lublin-Hola-Białystok: Prymat 2003.

10. Wowk W. Śmieszny Święty / Perekład Tadej Karabowych. Lublin: Episteme, 2013.

11. Virtual library of Ukrainian poetry by the New York group / Rezhym dostupu: http://users.belgacom.net/babowal/wowk_00.htm / 2020-10-20.

Summary

Tadej Karabowych

Gaps between Words, or the Noble Presence of Poetry

The poetess of Ukrainian emigration, Vira Vovk (born 1926), said in an interview that there are elements of Providence in her creative life. Living in Rio de Janeiro, under the protective palms of a statue of Christ the Savior, the poetess realized that her literary world, although intertwined with the postwar history of Brazil, still belongs to Ukraine and Ukrainian literature. This paradigm gave the poetess the strength to create real literary masterpieces, immersed in native themes. So, who would have thought that far from Ukraine, images of the heart identical to memories and nostalgia can appear.

Vira Vovk is a multifaceted attempt to cover important worlds for the poetess. To define them, it would be necessary to delve into the work of the poetess with her general concept of a dynamic world. The process of creating a literary space of Vira Vovk depends on her inspiration. The poetess has always remained true to a specific literary convention, immersed in universal images. In the emotional transmission of thoughts, there was a sense of understanding of the past, reflected on the history of human civilization. This seems universal, because the author speaks of love, fidelity, sacrifice, or goodness. Poetic communication with time in the work of Vira Vovk is her persistent immersion in the Ukrainian tradition. It is also her memories of childhood, literature and emigration. These creative components are very important; they bring the warmth of native lands into the work and identify of the small homeland with the heart.

Key words: *Vira Vovk, Ukrainian literature, poetry, emigration, nostalgia.*

Дата надходження статті: «05» жовтня 2020 р.

Дата прийняття до друку: «28» жовтня 2020 р.